

TIMBRO

Folkhemspopulismen i praktiken

OM SVERIGEDEMOKRATERNAS ARBETSMARKNADS-, SKATTE- OCH VÄLFÄRDSPOLITIK

Eva Cooper

TIMBRO • November 2013

Om författaren

EVA COOPER är politisk redaktör
vid Hälsinge-tidningarna och tidigare
medarbetare vid Timbro.

© Författaren och Timbro 2013

ISBN: 978-91-7566-993-9

www.timbro.se

info@timbro.se

Innehåll

Förord • 4

Inledning • 6

Sverigedemokraterna mellan vänster och höger • 7

Söderhamn – ett lokalt exempel på Sverigedemokraternas politik • 11

Arbetsmarknaden • 14

Skatterna • 16

Välfärden • 18

Slutsatser • 21

Källförteckning • 23

Förord

Hösten 2013 är Sverigedemokraterna (SD) inne på sitt fjärde år i Sveriges riksdag. Att döma av opinionsläget kommer det att bli ytterligare fyra år, sannolikt med ett ännu starkare mandat än 2010.

Sverigedemokraterna sitter i riksdagen i första hand för att tillräckligt många svenska väljare är missnöjda med Sveriges invandringspolitik. Det är invandringen som är den viktigaste frågan för SD:s medlemmar och väljare och det är invandringsfrågan som mer än någon annan skiljer ut SD från de andra partierna i riksdagen.

SD:s invandringspolitik är lika välkänd som marginaliserad. Fortfarande är SD ensamma i svensk politik om att förespråka en mer restriktiv invandringspolitik. Såväl Moderaterna som Socialdemokraterna har, i synnerhet efter Sverigedemokraternas inträde i riksdagen, varit betydligt försiktigare med utspel som kan tolkas som restriktiva gällande invandringen. Tillsammans med Miljöpartiet har Alliansregeringen genomfört fortsatta liberaliseringar av migrationspolitiken. Det ideologiska och sakpolitiska avståndet gällande invandringspolitiken mellan SD och de övriga har inte minskat, om någon förändring kan beläggas är det snarare att övriga partier ännu starkare än tidigare har kommit att argumentera för värdet med en liberal invandringspolitik.

Sverigedemokraterna saknar alltså alla utsikter att utöva inflytande i sin kärnfråga. Det innebär emellertid inte att SD inte kan påverka svensk politik. Tvärtom finns det nu flera exempel inom andra politikområden där SD har kommit att fälla avgörandet. Det var tack vare Sverigedemokraterna som regeringen fick igenom ett femte jobb-skatteavdrag. Samtidigt var SD på god väg att tillsammans med den rödgröna delen av oppositionen stoppa regeringens förslag om höjd brytpunkt för statlig skatt, något som förhindrades endast genom individuella misstag i voteringen. Tidigare under mandatperioden har SD även avgjort voteringar i frågor som rört fas 3 eller försäljning av statliga företag. Fler exempel lär följa.

Sverigedemokraternas eget uttalade mål är att bredda partiet, såväl ideologiskt som sakpolitiskt, för att på sikt kunna bli ”en tredje kraft” i svensk politik. Lyssnar man på Jimmie Åkesson och andra företrädare för partiledningen är det helt klart att de tänker sig att partiets plats är i mitten av svensk politik. Strategin är ämnad att tjäna två syften: dels vill SD fortsätta att kunna locka väljare från både vänster som höger. Dels vill SD maximera sin förhandlingspotential, genom att hålla öppet för förhandlingar med såväl Alliansen som med Socialdemokraterna.

Men vad står SD egentligen för, bortom invandringspolitiken? I den här rapporten har Eva Cooper, politisk redaktör på Hälsinge-tidningarna och tidigare medarbetare på Timbro, tittat närmare på Sverigedemokraternas politik inom de verkligt tunga politikområdena: skatterna, arbetsmarknaden och välfärden.

Rapportens slutsats är att SD inom dessa områden visserligen sak-

politiskt tycks placera sig i mitten, eller strax till vänster om mitten. Men partiet bottnar inte. När det gäller de viktiga politikområdena saknar SD ideologisk förankring, vare sig i mitten eller någon annanstans. SD har ingen ideologisk övertygelse när det gäller skatter. Jobbpolitiken är ett kollage av andra partiers förslag. Inom välfärdspolitiken är SD öppet populistiska. Sammantaget framträder bilden av ett parti utan ideologisk förankring vars ställningstaganden i viktiga politiska frågor framstår som lika oförutsägbara som opålitliga.

Andreas Johansson Heinö
Senior Fellow, Timbro

Inledning

Det muttrades i lokalen. Vad skulle Sverigedemokraterna (SD) på ett Pridearrangemang att göra? Varför hade arrangörerna för Söderhamn Pride bjudit in SD:s lokale starke man, Kenneth Thuring, till ett arrangemang om HBTQ?

Paneldebatten i Söderhamn i maj 2013 var unik. Det var första gången som Sverigedemokraterna hade blivit inbjudna till ett Pridearrangemang i Sverige.

Lokaltidningen Söderhamns-Kuriren rapporterade från debatten. Folkpartiets Annika Persson ville HBT-certifiera de kommunala verksamheterna för att öka medvetenheten och kunskaperna bland personalen.

– En certifiering känner jag spontant att vi skulle kunna ställa oss bakom. Det behövs utbildning i alla dess former, sa Kenneth Thuring.¹

HBT-certifiering alltså. Några veckor senare gick SD dessutom i Prideparaden i Söderhamn. Det var något som väckte än mer ont blod, vilket arrangören Majs Keller vittnar om. ”Att vi bjöd in SD Söderhamn blev det ett våldans liv över. Att jag får mail där jag blir kallad för borgarsvin, äckel och en guljävel är det öppenhet? Där det står hur ofantligt dumma vi är som tillåter SD Söderhamn att gå med i tåget.”²

Personligen blev jag väldigt överraskad av att Sverigedemokraterna stöttade förslaget om HBT-certifiering liksom av att man gick i Prideparaden. Jag blev överraskad främst för att det helt enkelt är ganska svårt att veta vad det är Sverigedemokraterna tycker i olika frågor. I utfrågning efter utfrågning, i debatt efter debatt, tillåts partiet att ständigt återkomma till sin hjärtefråga, invandringen.

Men vad tycker egentligen SD i de tyngsta politiska frågorna? Hur ska välfärden organiseras, enligt SD? Hur ser en sverigedemokratisk skattepolitik ut? Vilken är partilinjen när det gäller arbetsmarknadsfrågorna?

Finns det över huvud taget någon konsekvens i dessa kärnområden, eller är Sverigedemokraterna ett oförutsägbart parti som ena dagen föreslår HBT-certifieringar på lokal nivå, för att nästa dag välja att rösta nej i riksdagen till en ändring i lagen om tvångssteriliseringar av transsexuella? I Agendas partiledardebatt i oktober kunde partiledaren Jimmie Åkesson i det närmaste agera domare. Lite beröm till regeringen för jobbskatteavdragen, lite klagomål för något annat. Vad tycker Sverigedemokraterna egentligen?

I den här rapporten tar jag reda på det.

¹ Söderhamns-Kuriren, 16 maj 2013.

² < <http://www.finest.se/userBlog/entry.php?uid=31205&beid=2450080> >.

Sverigedemokraterna mellan vänster och höger

I den jämförande statsvetenskapliga partiforskningen används ofta begreppet ”radikal högerpopulism” om den partifamilj där Sverigedemokraterna brukar placeras.³ Graden av extremism och populism varierar, men det är ofta en självklar utgångspunkt att partierna hör hemma till höger på den politiska kartan. I de fall som invandringsfientliga partier har kommit att ingå i organiserade samarbeten med andra partier har det nästan uteslutande handlat om samarbete med borgerliga partier.

Detta är också tveklöst Sverigedemokraternas bakgrund. Partiet bildades ur organisationer och av personer som hörde hemma på den yttersta högerkanten.

I dag är bilden mer komplicerad. När Sverigedemokraterna kom in i riksdagen 2010 var det tack vare att man lyckades attrahera tre kategorier av väljare: före detta moderatväljare, före detta socialdemokratiska väljare samt väljare som tidigare inte röstat (förstagångsväljare och soffliggare). Sommaren 2012 presenterade Riksbankens Jubileumsfond sin nya bok *Tungan på vågen – vågmästare och balanspartier*. I boken fanns en opinionsundersökning som visade att svenska folket i gemen uppfattar Sverigedemokraterna som ett mittenparti. 36 procent av de tillfrågade placerade SD i mitten. Största andelen som placerade SD till vänster finns bland Sverigedemokraternas sympatisörer (21 procent). Men även bland Allianssympatisörer ligger andelen så högt som 14 procent och bland de rödgröna 11 procent, med små skillnader mellan individuella partier. Tar man bort SD-sympatisörerna ansåg fortfarande var åttonde person att Sverigedemokraterna var ett vänsterparti. Att i stället placera Sverigedemokraterna till höger är vanligast bland vänsterpartister och miljöpartister där omkring 60 procent betecknar SD som ett parti till höger.

Sverigedemokraterna själva har sedan flera år aktivt undvikit att placera sig till höger. När Jimmie Åkesson och andra partiföreträdare beskriver SD i dag är det varken i termer av vänster eller höger utan i stället som en ”tredje kraft” i svensk politik, ett parti som står fritt från blockpolitiken men som beroende på sakfråga kan tänka sig att samarbeta med både den borgerliga Alliansen och med de rödgröna partierna.

Så här beskriver partiet sin relation till vänster- och högerskalan på den egna hemsidan:

I höger- eller vänsterfrågor har vi en pragmatisk hållning där varje situation måste bedömas för sig. Vad som i den specifika situationen ger störst samhällsnytta är mer relevant än att låsa sig efter dogmatiska ideolo-

3 Se till exempel Mudde (2007).

*gier. Partiet kan av dessa anledningar inte placeras in på den klassiska vänsterhögerskalan och tillhör därför inte heller något av de traditionella blocken.*⁴

Det är i sig inget anmärkningsvärt, många invandringsfientliga och nationalistiska partier i Europa placerar sig själva utanför vänster–högerskalan, vilket underlättar för dem att attrahera exempelvis manliga arbetarväljare som traditionellt röstat vänster. Detta är partier som kombinerar auktoritära ståndpunkter i frågor som rör invandring och minoritetsrättigheter, samtidigt som de ofta (Sannfinländarna är ett sådant exempel) förordar en ekonomisk mittenpolitik – välfärd och social reformpolitik (för ländernas ”inhemska” befolkning), en reglerad marknad och en omfördelade skattepolitik.

Men det som gör SD till ett delvis udda exempel är att man både vill ställa sig utanför vänster–högerskalan och aktivt försöker skapa sig en plats i centrum som även är ideologiskt förankrad.

Ett viktigt steg i denna riktning togs på partiets landsdagar hösten 2011, då ett nytt principprogram antogs.⁵ Där lyftes socialkonservatismen fram som partiets ”primära ideologiska beteckning”, samtidigt som nationalismen tonades ner. Beslutet väckte en del motstånd då och har knappast förankrats i alla delar av partiet. Exempelvis antog ungdomsförbundet SDU sommaren 2013 ett idéprogram där socialkonservatismen i princip inte alls nämns, medan nationalismen ges stort utrymme.⁶

Samtidigt är det ingen tvekan om att Sverigedemokraterna under Jimmie Åkessons ledning har investerat en hel del förtroendekapital i beslutet att dels placera sig i mitten av svensk politik, dels bredda politikens innehåll. Konkret har detta framförallt inneburit en mycket medveten flört med arvet från socialdemokratin under 1930-, 1940- och 1950-talen. När Jimmie Åkesson hösten 2013 gav ut sin politiska självbiografi *Satis polito* inleddes boken med ett fiktivt förord av Per Albin Hansson. Detta är egentligen bara senaste delen i det som Markus Uvell kallat för ”folkhemspopulismen”, en politik som baseras på myten om det goda välfärdssamhället där alla var trygga och där resurserna räckte till alla.⁷ En romantiserad bild av ett nationellt, socialt och kulturellt homogent Sverige.

Partiledningens bedömning är att SD gynnas av att framstå som ett mittenparti. Medan väljarskaran är begränsad för ett nationalistiskt parti som nästan enbart pratar om invandring finns betydligt större potential om man kan bredda sig, såväl ideologiskt som sakpolitiskt. Dels är det enklare att locka väljare till ett parti i mitten än till ett

4 <<http://sverigedemokraterna.se/var-politik/>>.

5 <<http://sverigedemokraterna.se/var-politik/principprogram/>>.

6 <<http://sdu.nu/wp-content/uploads/2013/07/Nationen-framf%C3%B6r-allt-f%C3%B6rslag-till-id%C3%A9program.pdf>>.

7 Uvell (2010).

extremparti, dels är det endast i mitten som ett parti kan nå den eftertraktade och inflytelserika vågmästarpositionen.

Samtidigt finns risker för SD med att inte ta ställning mellan blocken. Vill borgerliga väljare, som lockas av partiets invandringspolitik, ta risken att rösta på ett parti som eventuellt släpper fram en socialdemokratisk regering? Och vill socialdemokratiska väljare riskera att rösta på ett parti som återkommande röstar med Alliansregeringen? Det är heller inte säkert att Sverigedemokraterna skulle förlora på att släppa vågmästarambitionerna och i stället placera sig på en kant. I Sverige har tidigare VPK/Vänsterpartiet trots en kantposition lyckats utöva inflytande på Socialdemokraterna.

Men hur trovärdiga är SD i sin mittenposition? Baserat på röstningsstatistik från riksdagen har flera dragit slutsatsen att SD snarare är ett informellt borgerligt stödparti:

”SD röstar visserligen i nio av tio fall med regeringen, men det gör de på egen kaluv. Det är ju ett borgerligt parti”, skrev till exempel Aftonbladets Åsa Linderborg i en i sammanhanget typisk artikel.⁸

SD själva har reagerat på att stämpas som regeringens knähund. De bad därför Riksdagens utredningstjänst (RUT) att ta reda på: *Hur har Sverigedemokraterna agerat i riksdagens omröstningar under detta riksmöte? I hur många av omröstningarna har SD röstat på samma sätt som regeringspartierna ...? Samma statistik önskas utifrån hur S, V och MP röstat.*

Resultatet var kanske överraskande för många socialdemokrater och miljöpartister, som båda partier i drygt 48 procent av fallen under 2011–2012 röstade på samma sätt som regeringspartierna. SD själva röstade enligt utredningen som regeringen i drygt 50 procent av fallen. Skillnaden mellan de fyra oppositionspartierna var alltså minimal, om man räknar riksdagsvoteringar.

Det här är helt andra siffror än vad till exempel Åsa Linderborg använde. Det beror på vad det är man mäter. Även Socialdemokraterna lät RUT undersöka hur Sverigedemokraterna röstade 2011–2012. Det är därifrån siffrorna Linderborg använder kommer ifrån. Precis som i Sverigedemokraternas undersökning visar den att vid de 661 huvudvoteringar som ledde till slutgiltigt beslut i kammaren röstade SD som Alliansen vid 51 procent av tillfällena. Men S lät också RUT titta på hur det såg ut i de 136 voteringar där Alliansen röstade för ett alternativ, och S, V och MP för ett annat. Det är i dessa omröstningar som SD i 88 procent av fallen röstade på samma alternativ som regeringen.

Sverigedemokraterna understryker att statistiken säger mycket lite om hur partierna arbetar och vilken politik partierna bedriver. Det absoluta flertalet av omröstningarna berör också förslag från oppositionspartierna. ”Om man röstar på samma sätt som regeringspartierna tar man således för det allra mesta ställning emot ett förslag från ett

8 <<http://www.aftonbladet.se/kultur/kronikor/linderborg/article16882871.ab>>.

oppositionsparti – och inte ställning för regeringens politik vilket vissa vill påskina.”⁹

Statsvetaren Anders Sundell konstaterar utifrån sin egen genomgång av röstningsmönstren 2010–2012 att SD under denna mandatperiod röstat med regeringen endast marginellt mindre än vad Vänsterpartiet och Miljöpartiet röstade med Socialdemokraterna under perioden 2002–2006.¹⁰

Debatten om huruvida SD är mer vänster eller mer höger säger egentligen inte så mycket om Sverigedemokraternas politik, men mer om den roll SD har, eller snarare inte har, fått. Fortfarande anstränger många sig väldigt mycket för att få det att verka som att SD ligger närmast det andra blocket.

Dels för att man vill hålla SD så långt borta från det egna partiet som möjligt, dels för att man också kan misstänka att Sverigedemokraterna gynnas om de uppfattas vara ett mittenparti. Det finns många exempel på hur övriga partier försökt svärta ner sina meningsmotståndare genom att påtala att Sverigedemokraterna tycker som de och röstar med dem.

Få väljare är roade av denna metadiskussion. Endast var sjätte väljare anser att de övriga partierna aldrig ska rösta på ett sätt som ger SD ett avgörande inflytande. Stödet för ett sådant förhållningssätt är lika svagt bland Alliansväljarna som bland de rödgröna väljarna.¹¹

Spelar det här roll för andra än Sverigedemokraterna? Ja. Under 2012–2013 har SD etablerat sig på en högre nivå i opinionsmätningarna än tidigare. För närvarande finns få tecken på att SD skulle vara på väg bort från rikspolitiken. Allt annat lika: ju större SD blir, desto mer komplicerat blir det att bilda stabila regeringar. Det spelar därför roll för alla vilken politik SD kommer att driva i riksdagen. Låt oss därför försöka komma bort från ytliga räkneexempel och i stället titta på innehållet i de viktiga delarna av politiken.

Men först vänder vi åter blickarna mot Söderhamn.

9 <<http://www.mynewsdesk.com/se/sverigedemokraterna/documents/voteringsstatistik-fraan-riksdagsaaret-2011-12-20809>>.

10 <<http://politologerna.wordpress.com/2013/02/07/samarbetsmonster-i-riksdagsvoteringar-2002-2012/>>.

11 Demoskop ställde i september 2013 följande fråga: ”Vad av följande tycker du är det mest lämpliga sättet att agera för övriga riksdagspartier?” till 1 011 personer. 72 procent valde svarsalternativet ”att helt rösta utifrån den egna övertygelsen oavsett vad Sverigedemokraterna kommer att göra”. Ytterligare 8 procent valde något av de två alternativ som innebar att man skulle aktivt förhandla med SD.

Söderhamn – ett lokalt exempel på Sverigedemokraternas politik

Visst finns det många exempel på hur sverigedemokratiska lokalpolitiker kommer med helt vansinniga förslag runt om i landet. Men handen på hjärtat – den typen av galenskaper kan man hitta i alla partier. Hängivna lokala förmågor som driver sina hjärtefrågor som går helt på tvärs med vad partiet i övrigt tycker.

Frågan är ju om det finns ett ”vad partiet i övrigt tycker” när det kommer till Sverigedemokraterna?

Låt oss återvända till Söderhamn, och se hur arbetsmarknad, skatter och välfärd hanteras där.

Ingenstans norr om Blekinge fick Sverigedemokraterna lika många röster i valet 2010 som i Söderhamn i Hälsingland. Över 11 procent av väljarna la sin röst på partiet. Journalisten Björn Häger, uppvuxen i Söderala utanför Söderhamn, gjorde efter valet ett Kalla Fakta-program om just de sverigedemokratiska framgångarna i hans hemkommun. Fenomenet med det sydnorrländska sverigedemokratiska nästet rönt stort intresse.

Först en snabb resumé över Söderhamns arbetsmarknadshistorik. Under 1980- och 1990-talen drabbades kommunen med 26 000 invånare hårt av nedläggningar. Ericsson flyttade, och flygflottiljen, sjukhuset och tingsrätten lades ner. En ort utan företagstraditioner, där invånarna genom decennierna blivit vana vid att bli omhändertagna av stora arbetsgivare, ruskades om. Många arbetarjobb försvann.

Tillbaka till valet 2010. I Söderhamn hade Sverigedemokraterna ”mindre mångkultur, mer välfärd” som punkt i sitt kommunvalsprogram. Ett eko av de välkända förslagen om att minska invandringen med 90 procent, slopa samtliga integrationsprojekt samt att lägga ner Migrationsverket och migrationsdomstolarna. Kanske kan bland annat förslaget om att ordna sommarkollon för äldre räknas dit, med syftet att äldre människor ska få komma ut i naturen och få ett förstärkt socialt umgänge. Det är åtminstone en välfärdssatsning.

Sverigedemokraternas gruppleddare i kommunfullmäktige, Kenneth Thuring, kan inte säga hur många invandrare som är lagom, apropå ”ha mindre mångkultur”. Han tycker att Söderhamn ska ta emot asylsökande men inte så många som i dag. ”Det finns många som är svagare än asylsökande. Barn och gamla till exempel”, säger han i en intervju där han också berättar att EU-motståndet och skolpolitiken är frågor han gillar med SD.¹²

I Söderhamn, liksom på många andra ställen runt om i landet, är det en stor utmaning med stora barngrupper i förskolan. Thuring, SD-

12 <<http://helahalsingland.se/soderhamn/1.5666982--asylsokande-har-gjort-soderhamn-mer-tolerant->>.

politikern som också medverkade i Söderhamn Pride, blev den 12 april intervjuad om problemen.¹³ Hans lösning är kanske inte en revolution i sig, han vill prioritera i budgeten. Han slår också, mycket riktigt, fast att de inte har en sedelpress i källaren, och om de hade haft det så vore det dessutom olagligt.

Han stödjer rikspolitiken om ett förstatligande av skolan, men kanske går han även så långt att han vill se ett förstatligande av förskolan? Han motiverar nämligen det hela med att alla barn ska ha rätt till barnomsorg.

Annars står frågor om mobbning högt på den lokala SD-agendan, där man bland annat vill inrätta ett pris till en skolelev för att vara en bra kompis.

Vidare fanns i kommunvalsprogrammet 2010 punkten med om att införa snabba beslut från kommunen för att göra Söderhamn företagsattraktivt. I SD:s budget för 2012–2015 är det framförallt punkten ”inglasning av centrum” som framstår som en näringslivsmässig satsning, då detta anses vara något som får Söderhamns centrum att bli mer attraktivt för näringsidkare under vinterhalvåret.

Men om det var en önskan om ett politiskt ansvar för de verksamheter som leder till sysselsättning och arbete som de många röstande på Sverigedemokraterna önskade sig gick de bet. I Nämnden för lärande och arbete är nämligen inte Sverigedemokraterna representerade. Nu ska dock sägas att partiet är flitiga motionärer i kommunfullmäktige, även om deras motioner i regel alltid avslås.¹⁴

I Söderhamn har man ett eget sverigedemokratiskt perspektiv när det gäller att behålla skattebetalare i kommunen. I en motion i september 2012 föreslog SD en investeringsfond för unga och att kommunen skulle tillsätta en särskild utredningsgrupp med uppgift att minska utflyttningen av unga från kommunen. ”Varje barn som flyttar från kommunen är en direkt förlust.” Man räknar nämligen att kommunen investerar 1,6 miljoner kronor i varje barn. Flyttar 150 barn per år blir kommunens förlust i investerade medel 240 miljoner kronor. Med investeringsfonden ville man minska flyttnettot med 10 procent, vilket skulle minska förlusterna med 25 miljoner kronor per år.

Om man flyttar fokus till det regionala planet, och landstinget Gävleborg, prioriterar partiet, som här sitter i opposition, bland annat särskilda vårdlotsar i sina budget- och planeringsförutsättningar för 2014–2016.¹⁵

Vården ska prioriteras genom att spara in på landstingets kulturverksamhet, avveckla en folkhögskola, minska det internationella arbetet samt administrationen. Vårdlotsarna, som ska leda patienter genom

13 <<http://helahalsingland.se/soderhamn/1.5770521-thuring-sd-omprioriteringar-i-budgeten->>.

14 <<https://soderhamn.sverigedemokraterna.se/category/kommunfullmaktige/>>.

15 <<https://gavleborg.sverigedemokraterna.se/files/2013/06/budget-och-planerings-f%C3%B6ruts%C3%A4ttningar-2014-2016.pdf>>.

den snåriga sjukvården, tror man också kommer att kunna spara 20 miljoner kronor, och uppåt 4 000 vårddygn. Systemet är bland annat känt från det Alliansledda Stockholm läns landsting.

I Gävleborg skenar hyrläkarkostnaderna. Här betalar invånarna mest för inhyrd personal i vården, tio gånger mer än vad till exempel stockholmarna betalar för sina. Sverigedemokraterna vill minska kostnaderna genom att anställa fler läkarsekreterare och specialistsjuksköterskor. Orsaken till de höga hyrläkarkostnaderna är bland annat att läkarna flyr landstinget Gävleborg.

Landstinget är också en av landets största köpare av privata tjänster, bland annat genom att Bollnäs sjukhus drivs av Aleris. Roger Hedlund, oppositionsråd för SD, kommenterade siffrorna från Dagens Samhälle med att han gillar att människor har möjlighet att välja mellan flera alternativ, men är också rädd för överetableringar.¹⁶

Lokalpolitik handlar många gånger om att komma med lösningar på praktiska problem i kommunen. En sverigedemokratisk syn på hur skollokaler ska rustas, satsningar på att vara en bra kompis eller liknande, säger inte speciellt mycket om partiet.

Men vad är det för ramar Sverigedemokraterna i Söderhamn, i landstinget Gävleborg, eller i övriga Sverige har att röra sig inom, det väl säga vilka är Sverigedemokraternas övergripande ståndpunkter i dessa frågor?

16 Söderhamns-Kuriren, 19 aug 2013, "Köp av privat vård mer än fördubblad".

Arbetsmarknaden

I 2014 års valrörelse kommer arbetsmarknadspolitik förmodligen spela en stor roll. Hur ser den sverigedemokratiska arbetsmarknadspolitiken ut?

I valrörelsen 2010 lovade SD att strida för fler jobb och trygga löntagare.

Sverigedemokraternas politik på området sysselsättning har fyra övergripande syften: (i) skapa starkare drivkrafter för att arbeta, (ii) göra det enklare och billigare att anställa, (iii) råda bot på den mismatchning som tilltagit på arbetsmarknaden samt (iv) minska utbudet av okvalificerad invandrad arbetskraft.¹⁷

Arbetskraftsinvandringen spelar, föga förvånande, en viktig roll i den sverigedemokratiska arbetsmarknadspolitiken. Enligt SD skulle en kraftig reducering av arbetskraftsinvandringen leda till att fler arbetslösa svenskar kommer i arbete.

Bland annat har David Lång motionerat om att sanktionerna för missbruk av arbetskraftsinvandring, med ”slavlöner” och ”import av illegal arbetskraft”, bör bli hårdare än vad regeringen föreslagit.¹⁸ Även Björn Söder har ställt en skriftlig fråga om reformen för förenklad utomeuropeisk arbetskraft, där han påtalar tidigare varningar från partiet om att reformen skulle leda till massimport av arbetskraft till låglöneyrken och konkurrera ut svenskar på arbetsmarknaden.¹⁹ Sverigedemokraterna vill i stället ha en gästarbetarmodell, med tillfälliga uppehållstillstånd utifrån arbetsmarknadens behov, inte olikt det tidigare tyska systemet.

En annan viktig punkt i Sverigedemokraternas arbetsmarknadspolitik är sjuklöneansvaret. För att motverka alltför många korta sjukfrånvarofall har sjukförsäkringarna i Sverige en karensdag för att se till att försäkringen inte utnyttjas på fel sätt. Och efter åtta dagar kan arbetsgivaren begära ett läkarintyg. De två första veckorna är det arbetsgivaren som betalar sjuklönen, vars nettoersättningsnivå ligger på 80 procent av den ordinarie lönen.

Även om arbetsgivarna, när reformen genomfördes, kompenseras med en lägre arbetsgivaravgift ställer sjuklönen till med ordentliga problem för småföretagarna. Det uppmärksammas från både höger och vänster, både Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet har alla kommit med förslag, från att slopa hela sjuklöneansvaret, till att åtminstone ta bort ansvaret för den

17 <<https://dev.sverigedemokraterna.eu/vara-asikter/vara-viktigaste-fragor/det-ska-lona-sig-att-arbeta-och-att-anstalla/>>.

18 Lång (2012).

19 Söder (2012b).

andra sjuklöneveckan från framförallt småföretagarna. Och både LO och Företagarna stöder förändringar.

Sverigedemokraternas sjuklöneavdrag, som var en av deras tyngsta punkter i budgetpropositioner 2012, innebär att varje företag kan dra av 17 000 kronor i sjuklönekostnader per anställd. Man vill införa ett särskilt avdrag motsvarande sjuklönekostnaden för en genomsnittlig anställd upp till ett maximalt tak på 10 anställda. Det skulle enligt Sverigedemokraterna ge ett genomsnittligt småföretag ett avdrag på upp till 17 400 kronor per år och kosta 1,5 miljarder per år. 85 procent av företagen ska då helt slippa sjuklöneansvaret. Det är en variant, om än tillkrånglad, på vad även Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslagit om att det är de små företagen som bör slippa betala sjuklön.

Sommaren 2013 lanserade SD rätt till heltid som en sverigedemokratisk profilfråga. Man vill ge statliga anslag för att stimulera kommuner och landsting att göra det möjligt för deltidsjobbande att gå upp i heltid. Man säger sig också vara beredda att lagstifta om rätten till heltid. Det här förefaller vara en medveten strategi för att locka fler kvinnliga röstare. Som partiledaren Jimmie Åkesson skrev i en debattartikel så arbetar en tredjedel av kvinnorna i dag deltid. Bland männen handlar det endast om en tiondel.²⁰

Förra året lovade Socialdemokraternas partisekreterare Carin Jämtin att partiet senast vid årsskiftet 2013–2014 ska bli en bättre arbetsgivare, och att alla nya tjänster ska vara heltidstjänster. Även Moderaterna har lyft heltid inom offentlig sektor, men tror inte på lagstiftning för att få till en lösning utan man vill i stället ha avtal. Diskussionen om heltid och deltid har varit på tapeten under många års tid. Bakgrunden är att 30 procent av de kommunanställda och 19 procent av de landstingsanställda arbetar deltid. Många av dessa skulle vilja jobba mer. Enligt Kommunal vill exempelvis mer än var fjärde anställd inom vården jobba fler timmar.

Sverigedemokraterna vill alltså lagstifta sig fram till fler heltidstjänster. Satsningarna finansieras främst genom minskade anslag för asylmottagning och integration, lägre bistånd, höjd krogmoms och genom att slopa den nedsatta arbetsgivaravgiften för unga.

Hur bör Sverigedemokraternas arbetsmarknadspolitik summeras? Finns det någon tydlig linje i politiken? Bortsett från ett starkt fokus på arbetskraftsinvandring finns inte mycket som kan sägas vara utpräglad sverigedemokratisk politik.

Förslagen som läggs är ofta snarlika andra partiers idéer, men kanske framförallt LO-fackens. Både gästarbetarsystem och lagstiftad rätt till heltidsarbete återfinns hos LO. Samtidigt finns också tydlig betoning på att underlätta regler för småföretagare. Det här är förslag som visserligen kan vara populära både till vänster och höger, men som knappast ger SD någon egen identitet inom arbetsmarknadspolitiken.

20 <<https://sverigedemokraterna.se/2013/07/03/ge-alla-kvinnor-ratt-till-heltid/>>.

Skatterna

Vad vill egentligen Sverigedemokraterna med sin skattepolitik?

Under hösten 2013 spelade plötsligt Sverigedemokraterna en central roll i skattepolitiken. Tack vare dem fick regeringen igenom sitt förslag om ett femte jobbskatteavdrag. Tack vare dem var det också tänkt att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet skulle stoppa regeringens förslag om höjd skiktgräns, vilket hade inneburit att personer som tjänar över 36 000 kronor i månaden inte hade fått en extra skattesänkning vid årsskiftet 2013-2014 (nu blev det inte så, eftersom ett par [S]-ledamöter missade voteringen). Men förspelet till budgetvoteringen hösten 2013 var talande för Sverigedemokraternas syn på skatter: den följer ingen linje. Eller som de själva uttrycker det: den är ”pragmatisk”:

Sverigedemokraterna har en pragmatisk syn inom skattepolitiken och ser ingen betydelse att låsa sig vid specifika skattenivåer. Stor försiktighet måste råda på skatteområdet då medborgare aldrig ska beskattas högre än nödvändigt. På längre sikt är det eftersträvanvärt att åstadkomma en sänkning av skattetrycket men skattesänkningar får aldrig ske på bekostnad av välfärden.

På skatteområdet prioriterar Sverigedemokraterna i dagsläget sänkt skatt för pensionärer samt genomförandet av ett femte jobbskatteavdrag.

Den tidigare ekonomisk-politiska talespersonen Johnny Skalin (som hade posten både före och efter Erik Almqvist) skrev till exempel på Newsmill att om inte regeringen ställer upp på att pensionärerna ska ha samma skatt som löntagare så får den finna sig i att även i fortsättningen vara i minoritet.²¹

Att sänka pensionärsskatten har (naturligtvis) stöd hos landets pensionärsorganisationer. Men även andra partier opponerar sig mot att pensionärerna har högre skattesatser än löntagarna då de senare är undantagna jobbskatteavdragen. Kristdemokraterna har till exempel försökt göra frågan till en profilfråga. Inför valet 2010 startade också Socialdemokraterna en kampanj mot vad de kallade ”den absurda pensionärsbeskattningen”. Och regeringen står inte handfallen inför diskussionerna. I höstbudgeten för 2013 kom den fjärde pensionärssätningen från regeringens sida på pensionärerna. I Moderaternas egna rapporter om den politik man kommer gå till val på 2014 prioriteras också pensionärerna, och skattesänkningar för dessa.

I Sverigedemokraternas riktlinjer för kommunal politik utvecklas tankarna på skattepolitiken ytterligare. Här säger man bland annat att Sverigedemokraternas uppfattning är att skatten inte principiellt måste

²¹ <<http://www.newsmill.se/artikel/2011/07/10/sd-utan-s-nkt-pension-rsskatt-kommer-vi-forts-tta-f-lla-reinfeldt>>.

hållas vare sig hög eller låg utan ska anpassas efter de faktiska behov kommunen har för att kollektivt garantera medborgarna en god offentlig service, samt att skattehöjningar aldrig får användas som medel för att kortsiktigt lösa strukturella problem.²²

Som nämndes i kapitlet om arbetsmarknaden vill Sverigedemokraterna finansiera en rätt-till-heltid-reform genom att bland annat höja restaurangmomsen. Man vill å ena sidan satsa på sysselsättningen, genom jobbskatteavdraget, och å andra sidan dra undan mattan för restaurangarbetarna. I en debattartikel säger partisekreterare Björn Söder att restaurangmoms-sänkningen är en flopp och att man i stället för att ha en låg restaurangmoms vill sänka skatten för pensionärer.²³ Däremot vill Sverigedemokraterna sänka energiskatten, då man vill att hushållen ska kunna hålla sina boendekostnader på en rimlig nivå.

I arbetsmarknadspolitiken kan man ana tendenser till en vänsterfacklig riktning. Den typen av ideologisk linje saknas helt i skattepolitiken. Om man jämför med antiinvandringspartier i andra delar av Europa, till exempel i Norge och i Österrike, avviker Sverigedemokraterna kraftigt från deras grundidé. Exempelvis Fremskrittspartiet har sitt ursprung i en borgerlig syn på att skattesänkningar faktiskt har ett egenvärde för människors frihet. Några sådana idéer kan vi inte alls finna i Sverigedemokraternas skattepolitik där skatterna snarare ska vara så höga som de behöver vara för välfärdens skull.

I Sverigedemokraternas höstbudget 2013 skriver man att: ”Sverigedemokraterna står fria från såväl socialismens som liberalismens ekonomiska teorier och kan därför inta ett pragmatiskt och verklighetsanpassat förhållningssätt i ekonomiska frågor. Förutsatt att det kan gagna Sverige och dess medborgare är vi öppna för samtal, diskussioner och samarbeten med alla andra partier.”²⁴

Ett annat sätt att beskriva ”pragmatism” och ”verklighetsanpassat förhållningssätt” är att konstatera att Sverigedemokraterna saknar ideologiska övertygelser i skattepolitiken. Den sverigedemokratiska ideologin – vare sig man betonar nationalismen eller socialkonservatismen – täcker helt enkelt inte frågan om huruvida höga eller låga skatter har ett egenvärde.

22 <https://sverigedemokraterna.se/files/2013/04/riktlinjer_sd_kommunalpolitik_o4_o2.pdf>; En rapport från Visita, besöksnäringens bransch- och arbetsgivarorganisation, visar att 10 000 jobb har skapats tack vare moms-sänkningen, <<http://visita.se/Press/Pressmeddelanden/2013/Oktober/Nya-restaurangjobb-i-hela-landet-sedan-momsen-sanktes/>>.

23 Söder (2012a).

24 <<https://sverigedemokraterna.se/files/2012/10/Sverigedemokraternas-H%C3%B6stbudget-f%C3%B6r-2013.pdf>>.

Välfärden

Sverigedemokraternas reklamfilm till valet 2010 blev ökad. Den 29 sekunder långa reklamfilmen visade en kapplöpning i mörker mellan en äldre dam med rullator och en grupp burkaklädda kvinnor med barnvagn.

Filmen stoppades från att visas i TV4, med motiveringen att den stred mot både demokratiparagrafen, yttrandefrihetsgrundlagen och paragrafen som gäller hets mot folkgrupp.

”Det är framför allt två verksamheter som vi ställer mot varandra för att vi menar att politik handlar om att prioritera. Man kan inte ge allt till alla, och då väljer vi välfärd framför massinvandring, och det är det den här filmen handlar om”, förklarade partiledaren Jimmie Åkesson filmens budskap.²⁵

Så vad är det då för välfärd Sverigedemokraterna vill satsa på? Välfärd är ett brett begrepp, och här har jag valt att fokusera på sjukvård och skola.

Vårdpolitiken ska vara ett av Sverigedemokraternas viktigaste områden, enligt partiet. Men profileringen saknas. Förslagen är knappast skarpa, utan kan snarare ses som ytterst mainstream. Och när det kommer till valfrihet har det varit tyst sedan 2011, trots att valfrihetsdebattens vågor svallat högt under åren.

Sverigedemokraternas förslag handlar bland annat om att korta kötiderna, att satsa på en läkarutbildning inom landet och att psykiatri ska vara tillgänglig. Allt är sådant som flera, eller kanske till och med samtliga, andra riksdagspartier ställer upp på. En satsning på läkarutbildning inom landet kan ses som ett krav på fler platser inom läkarutbildningen, och kötider och tillgänglig psykiatri finns det knappast något organiserat motstånd mot.

Men hur ser man på valfrihet?

Till de mest centrala delarna av välfärden räknar vi vården, skolan och omsorgen samt de ekonomiska trygghetssystemen i form av försörjningsstöd, pension, arbetslöshetsersättning och sjukförsäkring. Stat och kommun skall stå för finansieringen och tillsynen av vården, skolan och omsorgen, men när det gäller utförandet av dessa välfärdstjänster skall alternativa och privata driftsformer vara tillåtna.

Vi anser att hälso- och sjukvården ska vara solidariskt finansierad via skattesedeln, ges efter behov och ha god tillgänglighet. Sverigedemokraterna ser till hela Sveriges bästa och anser det därför vara av yttersta vikt att det skapas en jämn och god vård över hela landet så att inte regionala obalanser uppstår. Vi lägger heller inget egenvärde i vem som driver sjukvården. Vår ledstjärna är bästa möjliga vård per krona, oav-

*sett om vården drivs i offentlig eller privat regi. Privata aktörer som är skattefinansierade ska vara jämställda offentliga aktörer.*²⁶

Alla landsting ska ha valfrihetssystem, som ofta kallas vårdval, i primärvården från den 1 januari 2010. I landstingens övriga verksamhet och i kommunernas verksamhet är det upp till varje kommun eller landsting att utforma och införa system enligt LOV (lag om valfrihetssystem). Det har länge varit diskussion om att göra LOV:en obligatorisk. Regeringen har i tidigare budgetar skrivit att ”Senast 2014 bör alla kommuner i landet ha beslutat om valfrihet för den enskilde enligt LOV, annars bör tvingande lagstiftning övervägas”.

Argumentet är att det inte ska bero på i vilken kommun man bor om man ska ha rätten att välja eller inte. Sverigedemokraterna sa 2011 att de ville stödja regeringens linje.²⁷

Moderaterna svängde under våren i frågan, och ville inte längre ha ett obligatorium. Dock fick partistyrelsen möta motstånd under höstens partistämma. LOV är viktigt, menar den nya ”välfärdshögern”, bestående av kommunalråd som menar att (M) måste stärka sin profil i välfärdsfrågorna.

Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet kämpar också vidare. Trots att frågan om valfrihet i högsta grad varit på agendan genom bland annat LO:s stora välfärdsutredning som tog tydligt ställning mot LOV²⁸ har Sverigedemokraterna varit tyst i frågan om valfrihet för brukare sedan 2011.

Om valfrihetsdiskussionen inom Sverigedemokraterna varit frånvarande, har vinstdebatten fått desto mer utrymme. Partiet vill begränsa vinsterna inom välfärden, förstatliga skolan och – vilket kanske ger en fingervisning av hur man tycker om valfrihet inom välfärden generellt – ge kommunerna möjlighet att säga nej till friskoleetableringar.

Samtidigt som Sverigedemokraterna förespråkar att staten återtar huvudmannaskapet för skolan, framförallt för att garantera en jämbördig skolgång för våra elever, betonar partiet den pedagogiska valfriheten, och menar att elever och föräldrar skall ges goda möjligheter att välja skola och skolform.

Sverigedemokraterna menar att friskolorna skall fungera som ett komplement till den offentliga skolan, inte minst för att öka utbudet och valfriheten, men också för att sätta press på den offentliga skolan i syfte att öka kvaliteten i densamma. Det är dock viktigt att andelen friskolor inte blir så stor att kvaliteten i den kommunala skolan blir lidande.

26 <<https://sverigedemokraterna.se/vara-asikter/principprogram/valfarden/>>.

27 <<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=4829074>>.

28 <http://www.dagensmedicin.se/Global/Dagens_medicin/Agenda/frukostmotemars2013/tobiasbaudin.pdf>.

I det kommunalpolitiska programmet utvecklas skolpolitiken ytterligare. Här står en hel del om att det är viktigt att elever och föräldrar ska ha stora möjligheter att välja skola och skolform. Men här kommer det också fram ett krav på förbud för friskolor som startas att ta ut vinst ur verksamheten.

Under sitt sommartal i Sölvesborg 2012 berättade Jimmie Åkesson om hur Sverigedemokraterna ska arbeta fram ett förslag för att begränsa vinster inom välfärden.

Jag tror inte tanken när man öppnade för privata utförare inom välfärdssektorn var att stora vårdkoncerner skulle etablera sig, att riskkapitalbolag skulle köpa upp företag inom vård och omsorg i hopp om snabba vinster eller att miljardbelopp skulle plockas ut i form av aktieutdelning som sedan flyttas till och beskattas i skatteparadis.²⁹

Sverigedemokraterna sällar sig alltså till bland annat Lärarnas Riksförbund och Folkpartiets linje om att förstärka skolan, men vill på vägen dit ge kommunerna större befogenheter att säga nej till friskoleetableringar.

Slutsatser

Det intressanta med Sverigedemokraterna är att även politiskt intresserade personer vet ganska lite om vad partiet i övrigt tycker, förutom när det kommer till frågor som rör invandrare och invandring.

Efter att ha tittat närmre på partiets politik inom tre andra områden är det inte längre särskilt förvånande. Det finns helt enkelt inte så mycket att berätta om.

Arbetsmarknadspolitiken består av en blandning av de andra partiernas politik. Kanske tydligast är likheterna med LO:s förslag. Partiet försöker locka väljare från alla håll, men när det gäller arbetsmarknadsfrågorna är det kanske i första hand arbetarrörelsens kärnväljare som är målgruppen.

Skattepolitiken saknar egen linje, eller som de själva säger, den är pragmatisk. Enskilda ställningstaganden tycks underordnas möjligheterna att få vara med och fälla avgörandet, vare sig det gäller att sänka (jobbskatteavdraget) eller inte sänka (brytpunkten) skatterna.

Välfärdspolitiken är öppet populistisk. Sverigedemokraterna pratar mycket om välfärd och ställer gärna välfärd mot andra områden, i synnerhet invandring. Men så fort det handlar om att ta ställning blir det tyst. Till exempel i valfrihetsfrågan. Inte heller finns några egna kreativa förslag, de få som läggs placerar sig mycket nära mittfåran i svensk debatt. Man vill begränsa vinsterna och öka kommunernas möjligheter att stoppa friskoleetableringar, men säger samtidigt inte helt nej till vinster eller friskolor.

I termer av vänster och höger placerar sig SD inom dessa tre områden i mitten av svensk politik, möjligen med en liten dragning åt vänster. I den mån det ens är möjligt att placera in partiet.

Faktum är att frågor utanför invandringspolitiken trots allt tal om breddning inte tillåts spela en särskilt stor roll för Sverigedemokraterna. Det är svårt att hitta debattartiklar inom välfärd, arbetsmarknad och skatter, framförallt om inte dessa artiklar till stora delar ändå kommer att handla om invandringspolitik. Det är stora ord i principprogrammen, men tomt i debatten både lokalt och nationellt. Kanske beror det på att, som Ann Tiberg skriver i Axess³⁰: ”Den sverigedemokrat som inte vill minska invandringen med 90 procent kunde lika gärna gå till något annat parti.”

Det är möjligt att tystnaden kring andra frågor inte bara har att göra med ett ointresse från sverigedemokratiskt håll. Det kan också vara att i de fall tidningar efterfrågar debattartiklar så är det inte till SD man vänder sig för att få en spänstig välfärdsdebatt. Eller för att få någon debatt över huvud taget.

Oavsett vilket, i arkiv och i sökmotorer är debattfloran begränsad.

30 Tiberg (2012).

För Sverigedemokraterna krävs en svår balansgång. Går partiet för långt åt höger eller för långt åt vänster riskerar man att stöta bort potentiella väljare. Samtidigt är vänster–höger-dimensionens dominans i svensk politik så påtaglig att det är mycket svårt för ett parti att överleva, utan att ha hittat sin plats där. Lärdomen från både Miljöpartiet och Kristdemokraterna är att det i längden inte går att stå emot, till slut måste man bekänna färg mellan blocken.

Än så länge är bilden av SD däremot en annan: ett parti utan ideologisk förankring i andra frågor än de som rör invandring och nationell identitet. Ett parti vars ställningstaganden i avgörande politiska frågor framstår som lika oförutsägbara som opålitliga.

Så fungerar folkhemspopulismen i praktiken.

Källförteckning

- Abaas, David, 2013, Åkesson: regeringen är desperat, 11 aug, Kvällsposten, hämtad 2013-08-11 <<http://www.expressen.se/kvp/akesson-regeringen-ar-desperat/>>.
- Björkman, Fredrik (2013), Asylsökande har gjort Söderhamn mer tolerant, 11 mars, *Söderhamns-Kuriren*, hämtad 2013-07-19, <<http://helahalsingland.se/soderhamn/1.5666982--asylsokande-har-gjort-soderhamn-mer-tolerant->>.
- Hielle, Lars-Peter (2010), Sverigedemokraternas reklamfilm stoppas, 27 aug, Sveriges radio, hämtad 2013-07-19, <<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=3957791>>.
- Jersenius, Erik (2013), Köp av privat vård mer än fördubblad, 19 aug, *Söderhamns-Kuriren*.
- Kastman, Åsa & Bjerknes, Kirsten (2013), Thuring: SD Omprioriteringar i budgeten, 12 april, hämtad 2013-07-20, *Söderhamns-Kuriren*, <<http://helahalsingland.se/soderhamn/1.5770521-thuring-sd-omprioriteringar-i-budgeten->>.
- Keller, Majs (2013), *Framtiden är den enda tid i livet som går att influera*, 12 juni, blogg på *Finest.se*, hämtad 2013-07-19, <<http://www.finest.se/userBlog/entry.php?uid=31205&beid=2450080>>.
- Linderborg, Åsa (2013), Nej, Fredrik Reinfeldt är ingen rasist, 31 maj, krönika i *Aftonbladet*, hämtad 2013-07-24, <<http://www.aftonbladet.se/kultur/kronikorer/linderborg/article16882871.ab>>.
- LO:s välfärdsutredning presenterad på ett frukostmöte i mars 2013 av Tobias Baudin, hämtad 2013-08-01 <http://www.dagensmedicin.se/Global/Dagens_medicin/Agenda/frukostmotemars2013/tobiasbaudin.pdf>.
- Lång, David (2012), Motion med anledning av prop. 2012/13:125 Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare, hämtad 2013-07-18, <http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Ovriga-dokument/Ovrigt-dokument/Motion-med-anledning-av-prop-_Hoo2Sf11/>.
- Mudde, Cas (2007), *Populist radical right parties in Europe*. New York: Cambridge University Press.
- Runblom Karin (2011), Privata bolag inom äldreomsorgen kan bli tvång, 6 dec, *Ekot*, hämtad 2013-08-02, <<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=4829074>>.
- Skalin, Johnny (2013), SD: utan sänkt pensionärsskatt kommer vi att fortsätta fälla Reinfeldt, 10 juli, *Newsmill*, hämtad 2013-07-19, <<http://www.newsmill.se/artikel/2011/07/10/sd-utan-s-nkt-pension-rsskatt-kommer-vi-forts-tta-f-lla-reinfeldt->>.
- Sundell, Anders (2013) "Samarbetsmönster i riksdagsvoteringar 2002–2012", *Politologerna.se*, 7 feb, hämtad 2013-10-20, <<http://politologerna.wordpress.com/2013/02/07/samarbetsmonster-i-riksdagsvoteringar-2002-2012/>>.
- Sverigedemokraterna, *Våra viktigare frågor : det ska löna sig att arbeta och att anställa*, hämtad 2013-07-20 <<https://dev.sverigedemokraterna.eu/vara-asikter/vara-viktigaste-fragor/det-ska-lona-sig-att-arbeta-och-att-anstalla/>>.
- Sverigedemokraterna (2010–2013), *Kommunfullmäktige, Sverigedemokraterna i Söderhamn*, hämtad 2013-07-20, <<https://soderhamn.sverigedemokraterna.se/category/kommunfullmaktige/>>.
- Sverigedemokraterna (2012), *Sverigedemokraternas höstbudget 2013*, hämtad 2013-08-01 <<https://sverigedemokraterna.se/files/2012/10/Sverigedemokraternas-H%C3%B6stbudget-f%C3%B6r-2013.pdf>>.
- Sverigedemokraterna (2012b) *Voteringsstatistik från riksdagsåret 2011-2012*, hämtad 2013-11-07, <<http://www.mynewsdesk.com/se/sverigedemokraterna/documents/voteringsstatistik-fraan-riksdagsaaret-2011-12-20809>>.

Sverigedemokraterna (2013a), *Riktlinjer SD kommunpolitik*, hämtad 2013-07-20
<https://sverigedemokraterna.se/files/2013/04/riktlinjer_sd_kommunalpolitik_04_02.pdf>.

Sverigedemokraterna (2013b), *Budget- och planeringsförutsättningar 2014–2016*, Landstinget Gävleborg, hämtad 2013-08-01,
<<https://gavleborg.sverigedemokraterna.se/files/2013/06/budget-och-planeringsf%C3%B6ruts%C3%A4ttningar-2014-2016.pdf>>.

Sverigedemokraternas principprogram, *Välfärden*, hämtad 2013-07-20
<<https://sverigedemokraterna.se/vara-asikter/principprogram/valfarden/>>.

Söder, Björn (2012a), *Regeringens sänkning av krogmoms floppar*, 12 januari, hämtad 2013-10-20 <<http://sverigedemokraterna.se/2012/01/12/regeringens-sankning-av-krogmoms-floppar/>>.

Söder, Björn (2012b), *Skriftlig fråga 2012/13:286 Reformen för förenklad utomeuropeisk arbetskraftsinvandring*, hämtad 2013-07-20,
<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Fragor-och-anmalningar/Fragor-forskriftliga-svar/Reformen-for-forenklad-utomeur_Ho11286/>.

Tiberg, Ann (2012), *Med riktning mot mitten*, nr 9, Axess.

Uvell, Markus (2010), *Folkhempopulisterna : en bok om Sverigedemokraternas väljare*. Stockholm: Timbro.

Visita.se (2013), *Pressmeddelande oktober*, hämtad 2013-10-20
<<http://visita.se/Press/Pressmeddelanden/2013/Oktober/Nya-restaurangjobb-i-helalandet-sedan-momsen-sanktes/>>.

Åkesson, Jimmie (2013), *Stärk kvinnors möjlighet till heltid*, 3 juli, hämtad 2013-08-01,
<<https://sverigedemokraterna.se/2013/07/03/ge-alla-kvinnor-ratt-till-heltid/>>.